

tekst
Anna Lillioja

reizen
estland

30 maart 2019
nr 916

foto's
Simon Lenskens

KAART MAPS/NEWS

Het leven op het Baltische eiland Muhu verloopt in een langzamer tempo.

Vermijd de massa en huur een huisje op een Baltisch eiland. Verslaggever Anna Lillioja keert terug naar de zomers van haar jeugd in Estland.

Volkskrant Magazine bedrijft onafhankelijke reis-journalistiek. Reizen kunnen deels worden betaald door derden, maar zonder toezeggingen over onderwerpkeuze en presentatie.

De schrijver van dit artikel in Estse klederdracht.

IN DE KRUIDENTUIN VAN HET 450 jaar oude Pädaste landhuis op het Estse eiland Muhu ruikt het naar rijpe wilde aardbeien en pepermunt. Een vrouw met een gebloemd mutsje plukt, knielend op de aarde, onkruid. Het ritmische plukken veroorzaakt samen met het gezoem van de honingbijen het enige geluid. Over de paden tussen de planten wandelt de Nederlandse eigenaar van het landhuis, dat in gebruik is als boetiek- en spahotel. Achter hem torenen metershoge, lichttroze bloeiende tabaksplanten. Daarachter, in de verte, de toppen van een dik dennenwoud. Het eiland Muhu is inmiddels het merendeel van het jaar ook zijn woonplek. 'Wat er hier te doen is?' vraagt hij lachend. 'Helemaal niets.' Dat je in Estland kunt genieten van helemaal niets, weet ik. Dertig jaar geleden werd ik geboren in het land dat voor meer dan vijftig procent uit bos bestaat en waar vijftien keer zo weinig

Huisje op het terrein van het guesthouse.

mensen op een vierkante kilometer wonen als in Nederland. Althans, niets... Misschien is het beter om te zeggen dat je hier in een langzamer tempo kunt leven, zonder afleidingen en kunt toekomen aan de dingen die je echt op een vakantie wil doen.

Wanneer ik tegenwoordig terugkeer naar Estland, naar ons zomerhuis dat op een eiland in de bossen ligt, kijk ik uit naar deze spontaan in te vullen ruimte. Een halve dag aan het ontbijt zitten, lange gesprekken voeren met vrienden en familie, naar het strand wandelen of zomaar liggen in het gras. Ik pak de boot naar een nabij eiland of rij naar de melk- en eierboer, een man die altijd in zijn witte slip over zijn kleine erf loopt. Vanmiddag rijden we vanaf Pädaste, via de dam, die me altijd nog het meest aan Nederland doet denken, het grotere eiland Saaremaa op. Door

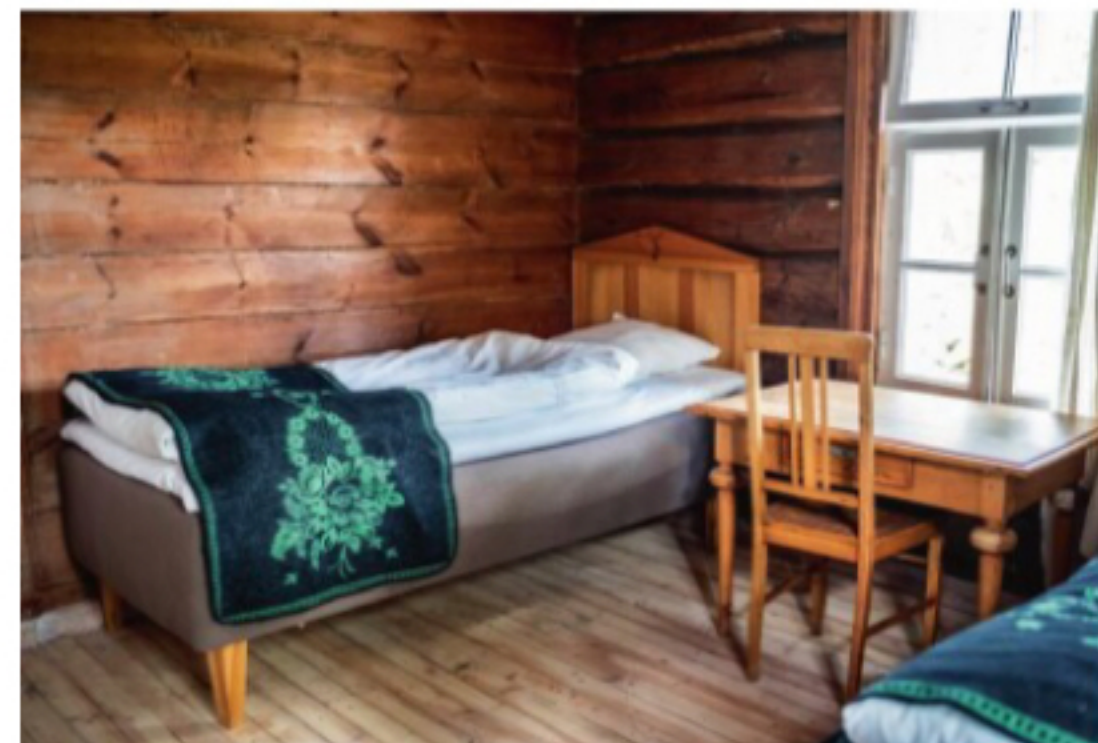

De beste boeken uit de wereldliteratuur, gerangschikt naar locatie
volkskrant.nl/lezenoplocatie

In Estland kun je in een langzamer tempo leven

De bloemen- en kruidentuin van het guesthouse.

Slaapkamer in het guesthouse.

het dorpje Liiva, waar langs de weg marktstalletjes staan opgesteld. Kle- den met traditionele Muhu-bloemen- borduursels liggen als wollen gazon- netjes op lange tafels, bergjes van oud zilverwaar glinsteren in de zon en schapenvellen in tientallen grijsinten hangen over antieke houten ladders. Vrouwen verkopen zelf geplukte bes- sen, paddestoelen, aardbeien en to- maten uit hun tuin. We stoppen bij vriendin Ingrem, die op haar vakantieboerderij een huwe- lijksfeest aan het voorbereiden is. Onder het lage dak van het oude huis zit ze op een houten stoel, haar lange haar in een vlecht. Op haar schoot rust een emailen kom waarboven ze voorzichtig bruine melkzwammen schoonborstelt. 'Hebben jullie honger?', roept ze wan- neer we aan komen lopen over het erf. 'Neem een paar tomaten mee bij de kelderdeur. Dan maak ik een boter- ham.' Voor de kelder, een ruimte onder een heuvel van gras, staan bak-

ken vol groenten en kruiden. Donker- rode tomaten, kleine komkommers, bossen dille. Veel mensen op het plat- teland hebben een grote moestuin of een kas. Een fijn ochtendritueel is om op blote voeten door het natte gras te lopen en zelf de ingrediënten voor bij je ontbijt te halen; een plukje dille, bessen voor op je yoghurt en verse citroenmelisse voor in de thee. De twee zoons van Ingrem, allebei haast twee meter lang en blond, stude- ren in het buitenland en zijn voor de zomer naar het eiland gekomen. 'Het is de enige plek waar ik wil zijn in de zomer,' zegt de een die een rossige windhond over zijn kop aait. 'Anders is het geen zomer geweest.' Wat er nog meer op het menu staat voor de brui- loft? Salades, gemarineerde witvis met limoen, verse aardappelen en de ster van de zomerse keuken van Estland: gerookte schol.

De beste plek om op Saaremaa verse schol te halen is bij visservrouw Tiina Tihemetsa. We rijden door bossen en langs korenvelden naar het vissers- dorpje Nasva, dat aan het begin van het Sõrve-schiereiland ligt, tevens de favoriete strandbestemming van de bewoners. Er is hier nog minder ver- keer dan op het vasteland. Bij Tiina staan acht auto's geparkeerd. Ze loopt ons tegemoet in een kleurrijk schort. In de zomermaanden houdt het werk niet op, zegt Tiina, terwijl ze de rookoven in de tuin opent en ver- dwijnt in een waas van grijze rook. Naast de oven hangen schollen aan lange spiezen klaar. Tiina strijkt ze langs hun gestippelde buiken, wijst op de vinnen en zegt: 'Zie je, sommigen zijn linkshandig en de anderen rechts.' Dan gaat haar telefoon weer voor een volgende bestelling. Het zomerhuis dat we voor deze week gehuurd hebben, staat midden in het Vilsandi-natuurgebied. Omringd door bos, zes kilometer van de burens en driehonderd meter van zee. We rijden het erf op en sluiten het grote houten

hek achter ons. Voordat we onze spullen uitpakken, is het zaak de sauna warm te stoken. De berkentakken, waarmee je je naakte lichaam in de sauna bewerkt en de biertjes voor erna liggen al klaar.

In Estland kun je maar op twee plekken zijn: in de stad of 'op het land'. Land betekent meestal een zomerhuisje. En wie dat niet heeft, kent wel vrienden, ouders of grootouders die 'land' hebben. Kinderen werden daar vroeger hele zomers heen gestuurd. Mijn peetmoeder, die op Saaremaa woont, zegt: 'Wie aan het einde van de zomer met de meeste schrammen op zijn of haar knieën de klas binnenliep, was de winnaar.'

Als kind ging ik met mijn opa en oma altijd mee naar mijn oudtante in het zuiden van het land. Nog voel ik de ruwe bekleding van de achterbank in mijn zweterige knieholtes prikken en de zomerbries door het autoraampje die mijn haren tot een vogelnestje omtoverde. Het vlakke landschap van het noorden ging over in een glooiend en heuvelachtig uitzicht. We stopten om te plassen, om in meertjes te zwemmen of om bessen te plukken. In de zandgrotten van Taevaskoja kerfde ik graag, met mijn voeten in het water, tekeningen in de rossige zandwanden.

Na drieënhalf uur rijden doemde het groen geverfde huisje van mijn oudtante op. Te midden van dofgouden korenvelden. Boven de stal sliepen we met z'n allen tussen twee lakens in de hooiberg. We lieten lege kannen achter op een houten trappetje voor het hek, waar de melkboer ze de volgende ochtend gevuld terugzette.

Zulke oude trappetjes zie je nog steeds in het landschap van Saaremaa. Net als bushokjes met kanten gordijntjes waar nooit iemand staat. In het dorp Kihelkonna is het jaarlijkse zangfestival bezig. Een mannen- en een vrouwenkoor in klederdracht staan onder de middeleeuwse klokkentoren op een heuvel. Op kleedjes zitten kinderen te spelen en ouders te picknicken. Wanneer de bekende Saaremaa-wals wordt ingezet – 'O, draai haar rond, laat haar vliegen, het vlasblonde meisje. Nee, zo een vind je nergens anders dan op Saaremaa. Op de heide op een juninacht...' De vrouwen trekken hun mannen mee

EST

PRAKTISCH

■ Estland ligt 2.000 kilometer rijden van Nederland. Luchtvaartmaatschappij AirBaltic vliegt dagelijks naar Tallinn.

Vanaf € 100, airbaltic.com.

■ De treinverbinding is slecht (vier keer overstappen). Boek je eigen zomerhuis op Saaremaa via:

saaremajutus.ee/en

■ Op Airbnb vind je prachtige huizen door het hele land; bijvoorbeeld in het heuvelachtige zuiden met de vele meertjes en rivieren. Het landhuis Pädaste op het eiland Muhu heeft een hottub met geweldig uitzicht en biedt behandelingen geïnspireerd door de omgeving. Zoals een hooi- of zeewierwrap of een massage met geitenmelk. padaste.ee

■ Algemene info: visitesto-nia.com/en

De Oostzee.

De vis hangt te drogen in een tuin.

Op het eiland Saaremaa.

CO₂-uitstoot

Een vlucht naar Tallinn plus huurauto veroorzaakt 1.300 kg CO₂-uitstoot op voor twee personen; per eigen auto naar Saaremaa kost 950 kg CO₂. Dat is voor 10 tot 15 euro te compenseren via treesforall.nl of fairclimatefund.nl.

Meer info:

milieucentraal.nl

LAND

Je kunt ook in stilte voor je huis zitten. De bladeren fluisteren verhalen

Een zangfestival op het eiland Saaremaa.

om te dansen op het gras.

Maar je kunt ook gewoon in stilte voor je huis zitten. De bladeren van de kastanjeboom ritselen dan alsof iemand verhalen in mijn oor fluistert. De den- nen in het bos filteren het zonlicht tot wisselende patronen op de grond. De stammen bewegen en kraken, als een oude deur in een Ests huis.

Saaremaa is een verborgen schat in de Oostzee, daar zijn de eilanders het over eens. Ze organiseren van alles in de zomer. Samen met mijn peetmoeder bezoek ik een schapenboerderij waar in de hooischuur bruiloften worden gehouden en handwerk wordt verkocht, de biologische zeppenmakerij GoodKaarma in het dorpje Kaarma heeft een buitenbar waar Nepalese vlaggetjes wapperen in tuin, de Pihla bierbrouwerij is de oudste microbrouwerij van Estland.

De brouwerij is net dicht als we aankom-

men, maar we krijgen toch nog een miniproeverij aangeboden. Ik ga voor een troebel boerderijbiertje, iets met gember en een frisse slok dennennaaldenbier. Samen met de brouwers zitten we op een bankstel in de avondzon, als de eigenaar zijn jeep langs de bosrand parkeert. Met een glimlach laat hij een pakketje in krantenpapier op een tafeltje voor ons vallen. Vier dikke rode baarzen, nog warm van de rookoven. 'Ha! Ik ben Arved,' zegt hij en steekt een hand naar ons uit, vet- tig van de visolie.

Ik sluit de lange, lome Estse zomer af in het dorpje Palamuse, in het zuiden van het land. Dicht bij de plek waar ik vroeger met mijn grootouders kwam. Er zijn twee vrienden uit Nederland overgekomen en we ontbijten voor de kleine blok- hut die we hebben gehuurd. Vóór ons wiegen honderden waterlelies op een beekje en in de verte is het kletteren van een waterval te horen. Het gras kietelt aan mijn voetzolen. Een madeliefje steekt zijn kopje tussen mijn tenen door.

In dit dorp, aan de oevers van deze beek, speelt een van Estlands bekendste romans – en de verfilming ervan – zich af. *Kevade*, ofwel *Lente*, over het leven van een groepje kostschol- lieren. Ik moet denken aan de laatste zinnen uit de film. De zomervakantie is net afgelopen en het meisje Teele zegt tegen haar beste vriend Arno: 'Arno! Arno, kom vandaag naar ons nieuwe huis kijken.' Arno twijfelt en zegt dan dat hij liever thuis blijft. Teele kijkt verwonderd en vraagt wat er dan voor bij- zonders thuis is. Er verschijnt een glimlach op Arno's gezicht en een dromerige blik in zijn ogen, voor hij zachtjes antwoordt: 'De bloemen...', de weiden... en de zon die schijnt.'

D